

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ЄДИНОБОРСТВА

EDINOBORSTVA

ЕДИНОБОРСТВА

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Виходить 4 рази на рік
Видається з 2016 року

№2 (12)

Харків

Харківська державна академія фізичної культури

2019

УДК 796.8 (051)

ББК 75.715/75.715.9

Е 33

ISSN (Ukrainian ed. Online) 2523-4196

DOI:10.5281/zenodo.2544703

Видається за постановою Вченої ради ХДАФК від 29.01.2019 р. протокол №7.

(2019). Єдиноборства, № 2(12).

(Укр., рус., англ.)

Видання Харківської державної академії фізичної культури кафедри одноборств

Головний редактор:

Бойченко Н.В., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Україна, Харків, Харківська державна академія фізичної культури)

Члени редакційної колегії:

Ананченко К.В., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Україна, Харків, Харківська державна академія фізичної культури)

Врублевський Є.П., доктор педагогічних наук, професор (Білорусь, Гомель, Гомельський державний університет ім. Ф. Скорини)

Загура Ф.І., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Україна, Львів, Львівський державний університет фізичної культури)

Камаєв О.І., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор (Україна, Харків, Харківська державна академія фізичної культури)

Коробейнікова Л.Г., доктор біологічних наук, доцент (Україна, Київ, Національний університет фізичного виховання і спорту)

Пашков І.М., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Україна, Харків, Харківська державна академія фізичної культури)

Первачук Р.В., кандидат наук з фізичного виховання і спорту (Україна, Львів, Львівський державний університет фізичної культури)

Ровна О.О., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Україна, Харків, Харківська державна академія фізичної культури)

Романенко В.В., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Україна, Харків, Харківська державна академія фізичної культури)

Тропін Ю.М., кандидат наук з фізичного виховання і спорту (Україна, Харків, Харківська державна академія фізичної культури)

Спеціалізоване видання з проблем єдиноборств

Рік заснування до: 2016 (з 2004 видавався як матеріали науково-практичної конференції «Актуальні проблеми спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах»)

Область і проблематика: У збірнику представлені статті з проблем організації навчально-тренувального процесу в закладах вищої освіти, ДЮСШ; вдосконалення підготовки спортсменів в сучасних умовах; стану фізичної, техніко-тактичної та психологічної підготовленості спортсменів; ефективності змагальних показників; організації патріотичного виховання молоді України в процесі занять єдиноборствами; вдосконалення процесу фізичного виховання студентів з використанням єдиноборств.

Для аспірантів, докторантів, магістрів, тренерів, спортсменів, викладачів навчальних закладів, вчителів середніх шкіл.

Періодичність: 4 рази на рік.

Журнал включено до бази даних: **ROAD** (Directory of Open Access scholarly Resources);

Google Scholar; PBN (Polish Scholarly Bibliography).

Адреса редакції: Клочківська, 99, каб. 203, м. Харків, 61168, Україна.

Телефон: +380987747875 **E-mail:** natalya-meg@ukr.net

Електронна версія журналу розміщена на сайті: <http://www.sportscience.org>

ЗМІСТ

Алексєєв А.Ф. Шляхи підвищення спритності (координаційних здібностей) єдиноборців на етапі початкової підготовки	4-11
Ананченко К.В., Бойченко Н.В., Ручка Є.В. Вдосконалення техніко-тактичної майстерності рукопашників... ..	12-19
Кривенцова І.В., Іванов О.В., Хворост М.В. Індивідуальні стилі бойової діяльності юних шпажистів	20-30
Курилюк С.І. Дослідження психологічних особливостей саморегуляції дзюдоїстів на початковому етапі підготовки	31-38
Пашков І.М., Палій О.В. Особливості функціональних здібностей тхеквондистів.....	39-47
Романенко В.В., Веретельникова Н.А. Оценка биомеханических характеристик в ударных видах единоборств с помощью мобильного компьютерного приложения	48-57
Шандригось В.І. Динаміка кількості вагових категорій борців вільного стилю в програмах Олімпійських ігор.....	58-67
Curby D., Tropin Y. Differences in manifestation of sensory-motor reactions and specific perceptions at the men and women doing martial arts.....	68-78

**Динаміка кількості вагових категорій борців вільного стилю
в програмах Олімпійських ігор**

Шандригось В.І.

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Анотація. Мета: провести аналіз динаміки кількості вагових категорій борців вільного стилю в програмах Олімпійських ігор. **Матеріал і методи:** теоретичний аналіз і узагальнення літературних даних, інтернет-джерел, системно-історичний аналіз, методи математичної статистики. **Результати:** у статті представлені результати емпіричних досліджень динаміки кількості вагових категорій спортсменів на Олімпійських іграх з вільної боротьби, починаючи з Ігор I Олімпіади (1896) до Ігор XXXI Олімпіади (2016). Виявлено, що ця динаміка має три відносно самостійних періоду: збільшення числа вагових категорій (до Ігор XX Олімпіади (1972)), стабілізації (до Ігор XXVI Олімпіади (1996)) і зниження кількості категорій (з Ігор XXVII Олімпіади по теперішній час), у зв'язку зі збільшенням кількості вагових категорій в жіночій боротьбі. Встановлено, що з 28 відбулися Олімпійських ігор вільна боротьба була в програмах 25 Олімпіад, і в змаганнях борців розіграні 198 комплектів нагород. **Висновки.** Результати аналізу еволюції і тенденцій розвитку спортивної боротьби в системі міжнародного олімпійського руху показують, що цей вид спорту займає гідне місце і досить помітно прогресує. З моменту відродження Олімпійських ігор і проведення ігор I Олімпіади (1896) є дуже важливою складовою глобального процесу розвитку олімпійського спорту. Встановлено, що для популяризації, видовищності і пропаганди спортивної боротьби як виду спорту в світі UWW вносить зміни і доповнення у правила змагань, включаючи зміни кількості вагових категорій. Виявлено, що на початку минулого століття ця кількість змінювалася досить хаотично, потім поступово збільшувалася, досягнувши апогею вже в 70-90-і роки, а після цього стало знижуватися у зв'язку зі збільшенням кількості вагових категорій в жіночій боротьбі. Все це об'єктивно підтверджує провідну спортивної боротьби і сприяє збереженню гідного статусу спортивної боротьби в структурі сучасного олімпійського спорту

Ключові слова: Олімпійські ігри, вагові категорії, борці, динаміка, вільна боротьба, системно-історичний аналіз, олімпійський рух, програма, регламент.

Вступ. Загроза виключення спортивної боротьби (греко-римської, вільної, жіночої) з програми літніх Олімпійських ігор 2020 року, що виникла у лютому 2013 року, викликала цілком обґрунтовану тривогу фахівців і любителів спорту (Апойко, & Тараканов, 2013; Шандригось, & Мицкан, 2014). Боротьба є одним з найдавніших видів спорту, що входили в програми Олімпіад ще в античні часи, а починаючи з I Олімпійських Ігор сучасності (Афіни, 1896) поєдинки борців майже завжди і вельми органічно включалися в регламент змагань. Виключення спортивної боротьби з програм Олімпіад, причому відразу трьох

її видів, могло завдати непоправної шкоди всьому олімпійському руху, посилило би антагонізм між представниками різних напрямків єдиноборств, і як результат, негативно б позначилося на розвитку спорту в багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні (Шандригось, 2018).

Саме тому вітчизняні фахівці спрямовували свої зусилля на пошук позитивних аспектів розвитку спортивної боротьби.

Одним з таких аспектів є визначення динаміки кількості вагових категорій борців за весь більш ніж 100-річний період розвитку сучасного олімпійського руху із

застосуванням методів системно-історичного аналізу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Робота виконана відповідно до теми НДР кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Науково-методичні основи багаторічної техніко-тактичної підготовки у вільній боротьбі».

Мета дослідження – провести аналіз динаміки кількості вагових категорій борців вільного стилю в програмах Олімпійських ігор.

Матеріали та методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних даних, системно-історичний аналіз, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. В період відродження сучасних Олімпійських ігор боротьба була

одним з найпопулярніших видів спорту на планеті і тому в програму Ігор I Олімпіади (1896) була включена греко-римська боротьба. На цих змаганнях чемпіоном став німець Карл Шуман, гімнаст, який переміг грецького атлета силових видів спорту Георгіоса Цітаса. Тоді не існувало поділу учасників на вагові категорії (у змаганнях взяли участь 5 борців з чотирьох країн) (Булатова, 2017).

На Іграх II (1900) вільна боротьба не входила, але починаючи з Ігор III Олімпіади (1904) цей вид боротьби був незмінним учасником всіх наступних Олімпійських ігор (за винятком Ігор V Олімпіади (1912), де борці змагалися лише в греко-римській боротьбі).

Динаміка кількості вагових категорій борців-вільників на Олімпійських іграх в багаторічному аспекті представлена на рис. 1.

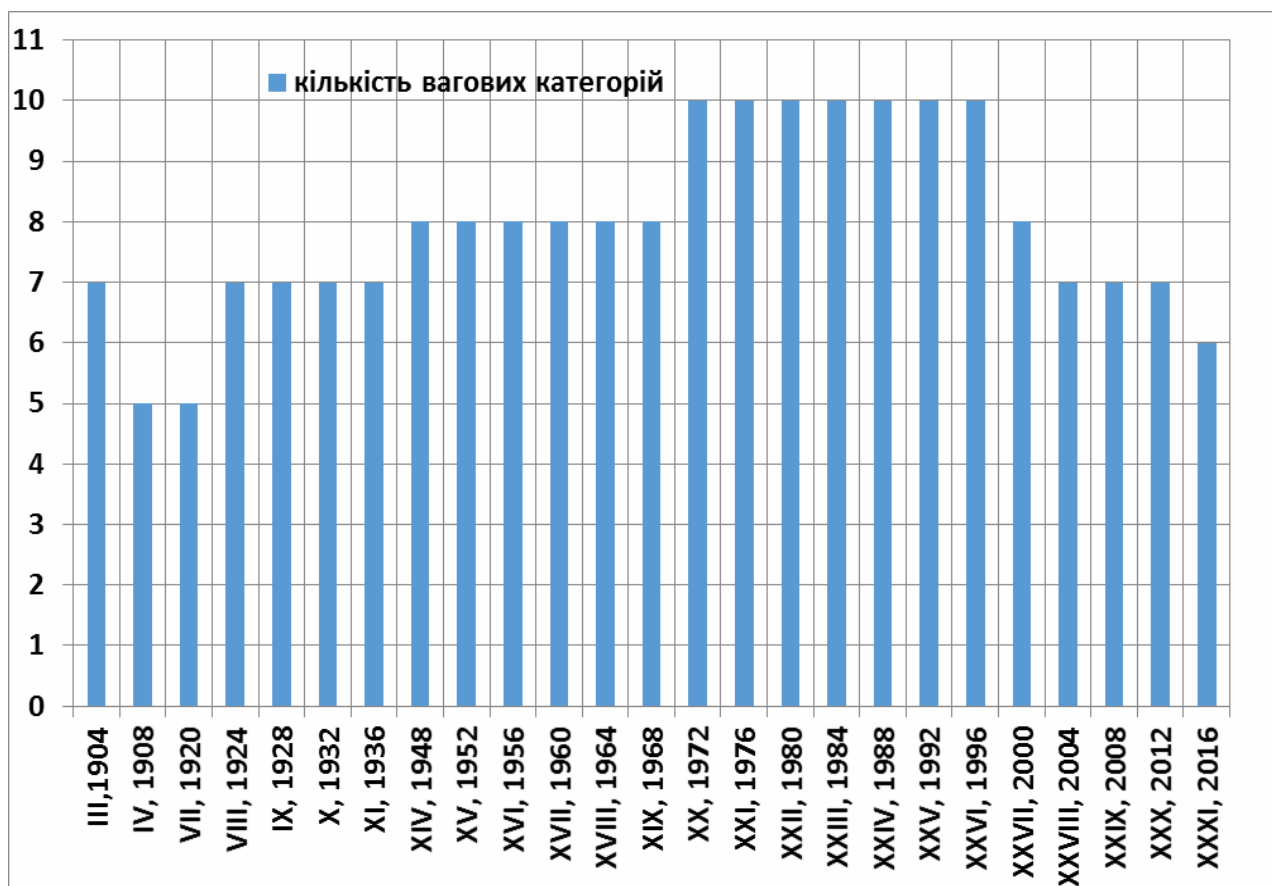

Рис. 1. Динаміка кількості вагових категорій на Олімпійських іграх з вільної боротьби

Детальний аналіз змісту рисунку 1 свідчить про те, що вільна боротьба була представлена на 25 Олімпійських іграх (з 28, що відбулися).

Як видно зі змісту рис. 1, динаміка числа вагових категорій борців-вільників мала в першій половині минулого століття менш помітний і навіть не цілком логічний характер.

У період відродження олімпійського руху в кінці XIX - початку XX століть програми Олімпіад формувалися, головним чином, на основі побажань

національних олімпійських комітетів тих країн, які були господарями чергових ігор. Такі програми склалися з очевидною вигодою для спортсменів країни-господарки Ігор в видах спорту, в яких вони були найбільш сильні (Булатова, 2017; Шандригось, 2018).

Так, на Іграх III Олімпіади (1904), які проходили в м. Сент-Луїс (США), американці на правах господарів вперше ввели в програму вільну боротьбу, причому відразу в семи вагових категоріях (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість комплектів нагород, розіграних на Олімпійських Іграх у вільній боротьбі

Олімпійські Ігри	III, 1904	IV, 1908	VII, 1920	VIII, 1924	IX, 1928	X, 1932	XI, 1936	XIV, 1948	XV, 1952	XVI, 1956	XVII, 1960	XVIII, 1964	XIX, 1968	XX, 1972	XXI, 1976	XXII, 1980	XXIII, 1984	XXIV, 1988	XXV, 1992	XXVI, 1996	XXVII, 2000	XXVIII, 2004	XXIX, 2008	XXX, 2012	XXXI, 2016	Всього ваг. категорій	
Перша найлегша вага	X													X	X	X	X	X	X	X							8
Найлегша вага	X							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						15
Легша вага	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	24
Напівлегка вага	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	24
Легка вага	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	25
Напівсередня вага	X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	23
Середня вага		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	24
Напівважка вага			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							18
Важка вага	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	25
Надважка вага														X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	12
Всього комплектів нагород	7	5	5	7	7	7	7	8	8	8	8	8	8	10	10	10	10	10	10	10	8	7	7	7	6	198	

У цьому проявився глибокий «чисто американський» розрахунок, тому що всі 42 учасника змагань з боротьби представляли тільки цю країну, завоювавши відразу 21 медаль, в тому числі 7 золотих. Американські спортсмени завоювали золотих медалей в 3 рази більше, ніж представники всіх інших країн-учасниць, разом узятих (Булатова, 2017).

На Іграх IV Олімпіади (1908) вільна боротьба, поряд із греко-римською посіла чільне місце. Кількість вагових категорій борців-вільників було знижено до п'яти, у змаганнях виступав 41 борець з 15 країн (Апойко, & Тараканов, 2013).

Подальша тенденція поступового збільшення кількості вагових категорій борців вільного стилю протягом декількох десятиліть цілком очевидна: на Іграх IV Олімпіади (1908) і VII Олімпіади (1920) – по 5 вагових категорій, на двох наступних Олімпійських іграх (VIII (1924); IX (1928); X (1932) і XI (1936)) кількість вагових категорій борців-вільників зростає до семи вагових категорій (табл. 1, 2).

Надалі характер збільшення кількості вагових категорій борців в цілому зберігся, але інтенсивність цього процесу помітно знизилася.

З 1948 року відбувалося збільшення кількості вагових категорій, оскільки у змаганнях почали брати участь представники інших народностей, які були менші і легші за представників Європи та Північної Америки. Інтенсивні тренування призвели до необхідності ввести категорію для супер важковаговиків (табл. 2), наслідком чого стало те, що порядок поділу на вагові категорії знову доводилося змінювати (Апойко, & Тараканов, 2015). У період з Ігор XIV (1948) до Ігор XIX Олімпіад (1968) змагання з вільної боротьби проводилися в восьми вагових категоріях, а потім за висловлюванням М. Ерцегана, колишнього президентом ФІЛА з 1972 по 2002 рік, настав «Золотий вік розвитку боротьби». Змагання борців на Олімпійських іграх стали проводитися в 10 вагових категоріях

(табл. 1), починаючи з Ігор XX (1972) до Ігор XXVI Олімпіади (1996). Більш того, окремими фахівцями пропонувалося збільшити число цих категорій. Так, цілком обгрунтовано запропонували збільшити кількість вагових категорій до 11, розділивши борців важких ваг на дві групи: першу важку (до 110 кг) і другу важку (понад 110 кг). Однак, ця пропозиція не була підтримана ФІЛА.

В кінці XX століття гостро проявилася необхідність змін протилежного напрямку – зменшення кількості вагових категорій борців (Миндиашливи, & Подливаев, 2007). Причин таких змін кілька:

- реальна перспектива введення в програми Олімпійських ігор жіночої боротьби;
- поширення інших видів єдиноборств, включених в ці програми;
- бажання функціонерів МОК зменшити кількість здобутих медалей борців колишнього СРСР, а згодом Росії, на Олімпіадах;
- наполегливе бажання засобів масової інформації, особливо телебачення, скоротити час на проведення змагань з боротьби.

Після цього ФІЛА довелося прийняти зміни для забезпечення можливості участі в змаганнях жінок, а також виконати вимоги, що обмежували загальну кількість учасників змагань. З 2004 року до програми Олімпійських ігор в інтересах забезпечення рівноправності, була включена жіноча (вільна) боротьба (4 «олімпійські» вагові категорії).

Сукупність цих причин і інших супутніх чинників привели до скорочення кількості вагових категорій борців на Іграх XXVII Олімпіади (2000) до восьми, а на Іграх XXVIII (2004), Іграх XXIX (2008) і Іграх XXX Олімпіад (2012) – до семи (табл. 1).

При плануванні олімпійської програми ігор 2020 року МОК розглядав можливість виключення боротьби з олімпійської програми Ігор, але у вересні 2013 року на сесії МОК в Аргентині було

прийнято рішення залишити боротьбу в програмі Ігор зі зменшенням кількості чоловічих і збільшенням кількості жіночих

вагових категорій починаючи з 2016 року (Шандригось, & Первачук, 2018).

Таблиця 2

Розподіл вагових категорій на Олімпійських Іграх у вільній боротьбі

1904	1908	1920	1924-1928	1932-1936	1948-1960	1964-1968	1972-1984	1988-1996	2000	2004-2012	2016-2020		
Важка вага понад 71,7 кг	Важка вага понад 73,0 кг	Важка вага понад 82,5 кг	Важка вага понад 87 кг			Важка вага понад 97 кг 150 кг	Надважк а вага понад 100 кг	Надважка вага до 130 кг		Надважк а вага до 120 кг	Надважка вага до 125 кг		
		апівважка вага до 82,5 кг	Напівважка вага до 87 кг			Напів- важка вага до 97,0 кг	Важка вага до 100 кг		Важка вага до 97 кг	Важка вага до 96 кг	Важка вага до 97 кг		
	Середн я вага до 73,0 кг	Середня вага до 75,0 кг	Середня вага до 79 кг			Середн я вага до 87 кг	Середня вага до 82 кг				Середня вага до 85 кг	Середня вага до 84 кг	Середня вага до 86 кг
Напів- середня вага до 71,7 кг			Напівсередня вага до 72 кг		Напів- середня вага до 73 кг	Напів- середня вага до 78 кг	Напівсередня вага до 74 кг		Напів- середня вага до 76 кг	Напівсередня вага до 74 кг			
Легка вага до 65,8 кг	Легка вага до 66,6 кг	Легка вага до 67,5 кг	Легка вага до 68 кг	Легка вага до 66 кг	Легка вага до 67 кг	Легка вага до 70 кг	Легка вага до 68 кг		Легка вага до 69 кг	Легка вага до 66 кг	Легка вага до 65 кг		
Напів- легка вага до 61,2 кг	Напів- легка вага до 60,3 кг	Напівле- гка вага до 60,0 кг	Напівлегка вага до 61 кг		Напів- легка вага до 62 кг	Напів- легка вага до 63 кг	Напів- легка вага до 62 кг	Напівлегка вага до 63 кг		Напів- легка вага до 60 кг			
Легша вага до 56,7 кг	Легша вага до 54,0 кг		Легша вага до 56 кг			Легша вага вага до 57 кг			Легша вага до 58 кг		Легша вага до 55 кг	Легша вага до 57 кг	
Найле- гша вага до 52,2 кг						Найлегша вага до 52 кг		Найлегша вага до 52 кг		Найлегша вага до 52 кг			айлегша вага до 54 кг
Перша найле- гша вага до 47,6 кг		Найлегша вага до 52 кг				Перша найлегша вага до 48 кг		Перша найлегша вага до 48 кг					
7	5	5	7	7	8	8	10	10	8	7	6		

Наступні зміни правил, що були прийняті на позачерговому Конгресі FILA в Москві 18 травня 2013 р., коли новим президентом федерації був обраний серб Ненад Лаловіч. FILA була переформатована, змінила структуру і назву UWW (United World Wrestling – укр. «Об'єднаний світ боротьби»). Відбулось подальше зниження кількості олімпійських вагових категорій борців-чоловіків до шести з метою збільшення кількості категорій жінок-борців до цих же значень із розподілом на олімпійські і неолімпійські вагові категорії (Шандригось, Яременко, & Первачук, 2018а).

Для збереження олімпійського статусу спортивної боротьби на Іграх XXXI Олімпіади (2016), було збільшено кількість вагових категорій для жінок до шести. Змагання борців вільного стилю також були представлені у шести вагових категоріях.

Ця новація в боротьбі набула чинності після того, як уже були введені в дію видозмінені правила у видах боротьби, за якими у вересні 2013 року в Будапешті пройшов чемпіонат світу з боротьби. Самі борці, фахівці виду, представники медіа та прості вболівальники були одностайні в тому, що нові правила повернули боротьбі колишню видовищність, динаміку та інтригу.

У вільній боротьбі було шість вагових олімпійських категорій замість семи. При цьому вагові категорії у вільній та греко-римській боротьбі відрізнялися. 17 грудня 2013 р. у штаб-квартирі UWW були озвучені нові вагові категорії, для учасників Олімпійських ігор 2016 року.

Був визначений наступний розподіл на категорії у вільній боротьбі: 55, 65, 75, 85, 95, 125 кг (табл. 2). Також за цими категоріями проводилися континентальні чемпіонати, чемпіонати світу, Кубки світу і турніри серії «Голден Гран Прі» серед дорослих. По дві неолімпійські категорії в кожному стилі боротьби (у вільній боротьбі – 61 кг; 70 кг) були включені на

всіх офіційних змаганнях під егідою UWW.

Введення відмінностей у категоріях – це був один з кроків з розведення греко-римського і вільного стилів, які піддавалися критиці МОКУ за слабку відмінність. Інший аспект даного поділу – географічні особливості вільної та греко-римської боротьби.

Як уже зазначалось, з метою популяризації, видовищності і пропаганди спортивної боротьби як виду спорту в світі UWW постійно вносить доповнення в правила і вводить різні нововведення (Шандригось, 2013).

Так, 25 серпня 2017 року на чемпіонаті світу у Парижі, пройшло засідання бюро UWW на якому були оголошені нові вагові категорії в яких будуть виступати спортсмени на чемпіонатах світу і континентальних першостях. Було прийняте рішення про збільшення кількості вагових категорій на чемпіонатах світу і континентальних першостях з 8 до 10, з яких 6 категорій представлені на Олімпійських іграх (Шандригось, Яременко, & Первачук, 2018b). Таким чином, вільна боротьба зберегла всі свої олімпійські та неолімпійські категорії, додавши ще дві – 79 кг і 92 кг. Всі категорії у вільній боротьбі виглядали так: 57, 61, 65, 70, 74, 79, 86, 92, 97, 125 кг). Ці зміни вступили в дію з 2018 року.

Таким чином, вільна боротьба була включена в програми Олімпійських ігор 25 разів. За всю історію сучасних Олімпійських ігор у вільній боротьбі були розіграні 198 комплектів нагород (табл. 1).

Аналіз змісту рис. 1, табл. 1, 2 свідчить, що до Ігор XX Олімпіади (1972) спостерігалася чітка тенденція збільшення числа вагових категорій борців. У період з Ігор XX до Ігор XXVI Олімпіади відзначається стабілізація і максимальна кількість вагових категорій борців вільного стилю – 10. На початку поточного століття кількість вагових категорій знизилася до 8 на Іграх XXVII Олімпіади (2000), а потім зменшилася до 7 (Ігри

XXIX (2008) і XXX Олімпіад (2012)), а на Іграх XXXI Олімпіади (2016), за рахунок введення в програми Олімпійських ігор жіночої боротьби.

Висновки.

1. Результати аналізу еволюції і тенденцій розвитку спортивної боротьби в системі міжнародного олімпійського руху показують, що цей вид спорту займає гідне місце і досить помітно прогресує. З моменту відродження Олімпійських ігор і проведення ігор I Олімпіади (1896) є дуже важливою складовою глобального процесу розвитку олімпійського спорту.

2. Після значних реформ (зміна структури управління боротьбою, коректування правил змагань і т.д.), що зробило нове керівництво світової федерації боротьби (UWW) в надзвичайно короткий термін, боротьба все ж залишилася в програмах майбутніх Олімпійських ігор. Цього вимагали як історичні передумови виникнення і розвитку спортивної боротьби, так і перспективи її вдосконалення в рамках сучасного олімпійського руху.

3. Встановлено, що для популяризації, видовищності і пропаганди спортивної боротьби як виду спорту в світі UWW вносить зміни і доповнення у правила змагань, включаючи зміни

кількості вагових категорій. Аналіз динаміки кількості вагових категорій борців вільного стилю в програмах Олімпіад дозволив виявити, що на початку минулого століття ця кількість змінювалася досить хаотично, потім поступово збільшувалася, досягнувши апогею вже в 70-90-і роки, а після цього стало знижуватися у зв'язку зі збільшенням кількості вагових категорій в жіночій боротьбі.

Все вище зазначене об'єктивно підтверджує провідну спортивної боротьби і сприяє збереженню гідного статусу спортивної боротьби в структурі сучасного олімпійського спорту.

Перспективи подальших досліджень передбачають дослідження правил змагань і організаційних аспектів подальшого розвитку спортивної боротьби, включаючи зміни в систему відбору учасників Олімпійських ігор, які представляють різні країни і континенти.

Конфлікт інтересів. Автор відзначає, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Апойко, Р. Н., & Тараканов, Б. И. (2013). «Эволюция и тенденции развития спортивной борьбы в современном олимпийском движении». *Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта, № 8 (102)*, 7-12.
- Апойко, Р. Н., & Тараканов, Б. И. (2015). *Спортивная борьба: эволюция, тенденции, проблемы и приоритетные пути их решения : монография*. СПб. : Изд-во Политех. ун-та.
- Булатова, М. М. (2017). *Борьба. Энциклопедия в вопросах и ответах. Навчальне видання*. Олімпійська література, Київ.
- Миндиашливи, Д. Г. & Подливаев, Б. А. (2007). *Вольная борьба: история, события, люди : монография*. Советский спорт, Москва.
- Шандригось, В. І. (2013). «Еволюція правил змагань зі спортивної боротьби (огляд літератури)». *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, Т. I, Вип. 107*, 347-351.
- Шандригось, В. І. (2018). «Системно-історичний аналіз досягнень країн-учасниць в змаганнях з вільної боротьби на Олімпійських Іграх (1904-2016 рр.)». *Єдиноборства, №1 (7)*, 89-97.

- Шандригось, В. І., & Мицкан, Б. М. (2014). «Аналіз досягнень країн-учасниць на Олімпійських іграх з вільної боротьби». *Вісник Прикарпатського університету, серія «Фізична культура», Випуск 19*, 22-26.
- Шандригось, В. І., Яременко, В. В., & Первачук, Р. В. (2018а). «Аналіз виступів борців різних країн на чемпіонаті Європи 2018 року з вільної боротьби серед чоловіків». *Єдиноборства, №4 (10)*, 80-90.
- Шандригось, В. І., Яременко, В. В., & Первачук, Р. В. (2018b). «Становлення і розвиток жіночої боротьби в програмі Олімпійських Ігор» *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах. Харків: ХДАФК, Т. 1.*, 80-83.
- Шандригось, В., & Первачук, Р. (2018). «Роль і місце спортивної боротьби в системі олімпійського руху». *Молода спортивна наука України. Львів: ЛДУФК, Вип. 22., Т. 1.*, 18-19.

Стаття надійшла до редакції: 10.01.2019 р.

Опубліковано: 07.02.2019 р.

Аннотація. Шандригось В. І. Динамика количества весовых категорий борцов вольного стиля в программе Олимпийских игр. **Цель:** провести анализ динамики количества весовых категорий борцов вольного стиля в программах Олимпийских игр. **Материал и методы:** теоретический анализ и обобщение литературных данных, интернет-источников, системно-исторический анализ, методы математической статистики. **Результаты:** в статье представлены результаты эмпирических исследований динамики числа весовых категорий спортсменов на Олимпийских играх по вольной борьбе, начиная с Игр I Олимпиады (1896) до Игр XXXI Олимпиады (2016). Выявлено, что эта динамика имеет три относительно самостоятельных периода: увеличения числа весовых категорий (до Игр XX Олимпиады (1972)), стабилизации (до Игр XXVI Олимпиады (1996)) и снижения количества категорий (с Игр XXVII Олимпиады по настоящее время), в связи с увеличением количества весовых категорий в женской борьбе. Установлено, что из 28 состоявшихся Олимпийских игр вольная борьба была в программах 25 Олимпиад, и в состязаниях борцов разыграны 198 комплектов наград. **Выводы.** Результаты анализа эволюции и тенденций развития спортивной борьбы в системе международного олимпийского движения показывают, что этот вид спорта занимает достойное место и довольно заметно прогрессирует. С момента возрождения Олимпийских игр и проведения игр I Олимпиады (1896) является очень важной составляющей глобального процесса развития олимпийского спорта. Установлено, что для популяризации, зрелищности и пропаганды спортивной борьбы как вида спорта в мире UWW вносит изменения и дополнения в правила соревнований, включая изменения количества весовых категорий. Выявлено, что в начале прошлого века это количество менялась довольно хаотично, затем постепенно увеличивалось, достигнув апогея уже в 70-90-е годы, а затем стало снижаться в связи с увеличением количества весовых категорий в женской борьбе. Все это объективно подтверждает ведущую спортивной борьбы и способствует сохранению достойного статуса спортивной борьбы в структуре современного олимпийского спорта.

Ключевые слова: Олимпийские игры, весовые категории, борцы, динамика, вольная борьба, системно-исторический анализ, олимпийское движение, программа, регламент.

Abstract. Shandrygos V. Dynamics of quantity of the weight categories in Olympic Games on free-style wrestling. **Purpose:** To analyze the dynamics of the number of weight categories of free-style wrestlers in the Olympic Games. **Material and Methods:** theoretical analysis and generalization of literary data, Internet sources, system-historical analysis, methods of mathematical statistics. **Results:** the article presents the results of the empirical researches of

dynamics in number of the weight categories of athletes in Olympic Games on the free-style wrestling, beginning from Games of the I Olympiad (1896) to the Games XXXI of the Olympiad (2016). It has been revealed that this dynamics has three rather independent periods: increases in number of weight categories (before Games XX of the Olympiad (1972)), stabilization (before Games XXVI of the Olympiad (1996)) and decrease in quantity of categories (from the Olympic Games XXVII up to the present), in connection with the increase in the number of weight categories in women's struggle. It has been established that from 28 held Olympic Games the free-style wrestling was in programs of 25 Olympic Games, and in competitions of fighters 198 sets of awards have been completed. **Conclusions.** The results of the analysis of the evolution and development trends of wrestling in the system of the international Olympic movement show that this sport occupies a worthy place and is progressing quite noticeably. Since the revival of the Olympic Games and the Games of the First Olympiad (1896), it has been a very important component of the global development of Olympic sports. It has been established that for the promotion, spectacle and promotion of sports as a sport in the world UWW makes changes and additions to the rules of the competition, including changes in the number of weight categories. It was found that at the beginning of the last century, this number varied quite chaotic, then gradually increased, reaching its peak already in the 70-90 s, and then it began to decrease in connection with the increase in the number of weight categories in women's struggle. All this objectively confirms the leading sporting struggle and contributes to maintaining a worthy status of the sport in the structure of modern Olympic sports.

Keywords: Olympic Games, weight categories, fighters, dynamics, free-style wrestling, system and historical analysis, Olympic movement, program, regulations.

References

- Apojko, R. N., & Tarakanov, B. I. (2013). «Jevoljucija i tendencii razvitija sportivnoj bor'by v sovremennom olimpijskom dvizhenii». *Uchenye zapiski universiteta imeni P.F. Lesgafca, № 8 (102)*, 7-12.
- Apojko, R. N., & Tarakanov, B. I. (2015). *Sportivnaja bor'ba: jevoljucija, tendencii, problemy i prioritetyne puti ih reshenija : monografija*. SPb. : Izd-vo Politeh. un-ta.
- Bulatova, M. M. (2017). *Wrestling. Encyclopedia in questions and answers. Educational edition*. K.: Olympic literature.
- Mindiashlivi, D. G. & Podlivaev, B. A. (2007). *Vol'naja bor'ba: istorija, sobytija, ljudi : monografija*. Sovetskij sport, Moskva.
- Shandrygos', V. I., & Myckan, B. M. (2014). «Analiz dosjagen' krajin-uchasnyh na Olimpijs'kyh igrah z vil'noi' borot'by». *Visnyk Prykarpats'kogo universytetu, serija «Fizychna kul'tura», Vypusk 19*, 22-26.
- Shandrygos', V. I. (2013). «Evoljucija pravyl zmagani' zi sportyvnoi' borot'by (ogljad literatury)». *Visnyk Chernigivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni T. G. Shevchenka, T. I., Vyp. 107*, 347-351.
- Shandrygos', V. I. (2018). «Systematically-historical analysis of country-members and their achievements on wrestling competition at the Olympic Games (1904-2016 y.y.)». *Edinoborstva, №1 (7)*, 89-97.
- Shandrygos', V. I., Yaremenko, V. V., & Pervachuk, R. V. (2018a). «Analysis of the performances of fighters from different countries at the European Championship in men's freestyle wrestling in 2018». *Edinoborstva, №4 (10)*, 80-90.
- Shandrygos', V. I., Yaremenko, V. V., & Pervachuk, R. V. (2018b). «Formation and development of women's struggle in the program of the Olympic Games» *Problems and prospects of the development of sports games and martial arts in higher educational establishments. Kharkiv: KhDAFK, T. 1.*, 80-83.
- Shandrygos', V., & Pervachuk, R. (2018) «The role and place of a sporting struggle in the Olympic

movement». *Moloda sportyvna nauka Ukrainy. L'viv: LDUFK, Vyp. 22., T. 1., 18-19.*

Відомості про автора:

Шандригось Віктор Іванович: к.фіз.вих., доцент; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка: вул. М. Кривоноса 2, м. Тернопіль, 46027, Україна.

Шандригось Віктор Іванович: к.фіз.восп., доцент; Тернопольский национальный педагогический университет им. Владимира Гнатюка: ул. М. Кривоноса, 2, г. Тернополь, 46027, Украина.

Victor Shandrygos: PhD (physical education and sport), Associate Professor; Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University: M. Kryvonosa str. 2, Ternopil, 46027, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0002-1511-4559>

E-mail: shandrygos.v@gmail.com